

ASPHOLMEN

“Jag gillar gångvägen utanför huset mest,
där möts grannar och barnen leker.”

Boende i planområdet

SAMMANFATTNING

I samband med att Vårlov KB planerar en förtätning av fastigheten Aspholmen 1 med 120 nya lägenheter har Spacescape ombetts genomföra en jämställdhets- och barnkonsekvensanalys av förslaget. Som metod har Spacescape utgått från Göteborgs stads modell för barnkonsekvensanalys där nuläge och konsekvenser beskrivs utifrån nedanstående rubriker. För att kartlägga befintliga kvaliteter och förbättringspotential har en webbenkät genomförts med boende i planområdet. Nedan presenteras det sammanfattade resultatet av analysen.

SAMMANHÅLLEN STAD

Planområdet ligger i korsningen mellan de två mest rumsligt integrerade stråken i Vårberg: Vårholmsbackarna och Vårbergsvägen. Trots det goda läget skapar ett staket och ett upphöjt parkeringsdäck en relativt sluten miljö mot omgivande stråk idag. Det ökade antalet bostäder kommer att skapa en högre genomströmning av boende och det tillsammans med fler entréer kommer att öka utbytet med gatan, vilket ger positiva konsekvenser av planförslaget.

Det tillkommande antalet bostäder bidrar till att uppnå bostadsmål för både staden som helhet och specifikt för Fokus Skärholmen. Dessa blir främst större privata hyresrätter, vilket är den upplåtelseform som är mest förekommande i Vårberg idag. 12 befintliga hyresradhus rivs och ersätts med nya flerbostadshus med radhuskvaliteter, vilket påverkar utbudet av boendeformer negativt i Vårberg och skapar oro hos befintliga hyresgäster som gärna hade bott kvar.

Lokalt i planområdet upplevs problem med obehöriga som genar över gården. Med den nya bebyggelsen blir inramningen av bostadsgården tydligare och förändrade gångstråk skapar ett mer avskilt läge som kan stärka känslan av en privat bostadsgård.

SAMPEL, LEK OCH LÄRANDE

Innergården är stor och viktig för granngemenskapen och tryggheten för de boende. Dock upplevs problem med bristande underhåll och renhållning. Planen innebär att den fortsatt stora gården rustas upp och får nya lektytor, sittgrupper och miljöstugor.

Inom närmiljön och stadsdelen finns många uppskattade grönområden och platser. På gångavstånd nås också Vårbergs fritidsgård och Skärholmen centrum som erbjuder kvaliteter för nyinflyttade i området. Andelen offentlig platsmark inom 500 meter förblir opåverkad och något låg på 13 %.

Planområdet saknar lokaler idag men längst i sydväst, i korsningen mellan två välintegrerade stråk, prövas ett hörnläge för utåtriktad verksamhet och en platsbildning som har stor potential att skapa en mötesplats för boende i Vårberg.

VARDAGSLIV

Nyinflyttade i planområdet kommer att nå Vårberg centrum och tunnelbana inom 300 meters gångavstånd, vilket ger möjlighet till goda och hållbara pendlingsmöjligheter och i förlängningen tillgång till arbetsplatser och serviceutbud. Tillgången till förskole- och skolplatser kommer att vara god vid färdigställt projekt.

Tillkomsten av blandade bostadsstorlekar och femor, som helt saknas i planområdet idag, ökar möjligheten för människor med olika hushållsstorlekar och skeden i livet att bo i samma område.

IDENTITET

De gulmarkerade skolbyggnaderna inom planområdet bevaras och tillkommande bebyggelse hämtar inspiration från dessa i färg- och materialval.

Radhusbebyggelsen rivs, då den bedöms vara sliten och inte bevaransvärd ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Flera boende uttrycker en oro för att förändringen, i form av ny bebyggelse och ett ökat antal boende, ska påverka identiteten i området negativt.

HÄLSA OCH SÄKERHET

Både genomförda trygghetsmätningar och boendeenkäten visar att det finns problem med trygghet i Vårbergs stadsdel generellt och även lokalt i planområdet. Gårdsmiljön beskrivs som smutsig, dåligt belyst, skräpig och trafikerad vilket påverkar upplevd trygghet och trafiksäkerhet för barn. Fler bostäder, en upprustad gård och ett högre utbyte med omgivande gator och gångstråk har potential att öka den inofficiella övervakningen och upplevda tryggheten, både på platsen och i närmiljön.

Mängden genomfartstrafik och upplevd trafiksäkerhet kan dock komma att förvärras när infarten till det tillkommande norra garaget leds över gården. Omgivande skolor nås via säkra skolvägar, som dock kan påverkas negativt av ökad tung trafik under byggtiden.

REKOMMENDATIONER

- Skapa en genomgående entré i hus D för att öka entrétätheten ut mot Örnholmsstigen.
- Erbjud befintliga hyresgäster motsvarande boendeform till likvärdig hyresnivå för att minimera de negativa sociala konsekvenserna för individen.
- Överväg en viss andel bostadsrätter för att bredda utbudet av boendeformer.
- Rama in platsbildningen med aktiva fasader och lokalen-tréer. Ge platsen inbjudande möblering och sittplatser.
- Se över den norra garagelösningen, som skapar genomfartstrafik över gården, för att öka trafiksäkerheten och stärka befintliga och tillkommande kvaliteter på gården.

INNEHÅLL

Sammanfattning..... 0

Inledning.....2

 Bakgrund och syfte.....3

 Metod4

 Vårberg idag.....5

Analys 7

 Sammanhållen stad.....10

 Samspel, lek och lärande 15

 Vardagsliv..... 19

 Identitet 22

 Hälsa och säkerhet 24

 BKA-matris29

 Checklista för jämställd planering31

BESTÄLLARE

Karl Bäckström, Vårlov KB

MEDVERKANDE SPACESCAPE

Klara Bäckström

Karin Lobo Lundgren

Tobias Nordström

INLEDNING

INLEDNING

BAKGRUND OCH SYFTE

Fastigheten Aspholmen 1 ligger i korsningen Vårbergsvägen och Vårholmsbackarna, ca 300 meter från Vårbergs centrum. Marken ägs av staden och är upplåten med tomträtt till Vårlov KB. Kvarteret innehåller i dagsläget totalt 77 hyreslägenheter och 12 hyresradhus. Detaljplaneförslaget ger möjlighet till komplettering med tre nya bostadshus varav två ersätter de befintliga radhusen. För dessa planeras nya radhuslägenheter i bottenvåningarna. Den nya bebyggelsen föreslås uppföras i 4-7 våningar och innehålla totalt ca 120 hyreslägenheter och i varierande storlekar.

Med anledning av planerna har Spacescape tillfrågats att genomföra en mindre omfattande konsekvensanalys med fokus på barnperspektivet och jämställdhet. Analysen utgör ett stöd för att utveckla sociala värden och försäkra att befintliga värden värnas inom ramen för vidare planarbete.

BARNKONVENTIONEN

Enligt FN:s konvention om barns rättigheter ska alla beslut som rör barn i första hand beakta barnens bästa. Barn har också rätt att uttrycka sin mening i frågor som påverkar barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

I artiklarna 15, 27 och 31 i Barnkonventionen kan samhällsplanering vara ett verktyg då de bl.a. berör barns rätt till en bostad, att delta i föreningar och fredliga sammankomster samt rätten till lek, vila och fritid.

”Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa.” Barnkonventionen

JÄMSTÄLLDHETSPOLITIKENS MÅL

Regeringen arbetar utifrån det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Nedan listas delmålen.

1. En jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet
3. Jämställd utbildning
4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
5. Jämställd hälsa
6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Stadsplanering kan skapa förutsättningar för en jämn fördelning av makt och inflytande mellan könen i hur vi utformar bebyggelse och våra offentliga rum. Planeringen kan också bidra till en jämnare fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet samt hälsa om vi planerar för en vardag som minskar avstånd till arbetsplatser, offentlig och kommersiell service samt underlättar för rörelse och minskad pendling.

STOCKHOLMS ÖVERSIKTSPLAN

Enligt Stockholms översiktsplan ska planeringen följa nedanstående målsättningar:

En växande stad

Stockholm ska vara en växande och attraktiv stad som lockar människor, företag och besökare från hela världen. För det behövs att vi bygger bostäder, service och arbetsplatser i en hög takt. En god tillgänglighet ger såväl människor som företag bra förutsättningar att utvecklas.

En sammanhängande stad

Stockholm ska vara en stad för alla. En stad som hänger samman där människor med olika bakgrund och erfarenheter kan mötas i vardagen. När människor möts skapas en levande och intressant stad med minskat utanförskap och en större känsla av samhörighet och förståelse.

God offentlig miljö

När staden växer får vi möjligheter till en jämnare fördelning av det som skapar goda livsvillkor. Alla delar i staden ska erbjuda trygga offentliga miljöer där människor kan delta och engagera sig.

En klimatsmart och tålig stad

Stockholm ska vara en klimatsmart stad. Det vi bygger ska kännetecknas av hållbara energilösningar, smart miljöteknik och vara anpassat till framtida klimatförändringar. Marken ska användas effektivt, beroendet av bil ska vara lågt och före 2040 ska Stockholm vara fossilbränslefritt.

METOD

Den använda metoden baseras på Göteborg stads modell för Barnkonsekvensanalys som studerar följande temaområdena:

- *Sammanhållen stad*
- *Samspel, lek och lärande*
- *Vardagsliv*
- *Identitet*
- *Hälsa och säkerhet*

Då planområdet är begränsat i storlek och i antalet bostäder analyseras temaområdena utifrån de geografiska påverkansområdena *Byggnad*, *Närmiljö* och delvis *Stadsdel*.

För att dra slutsatser om konsekvenser har en inventering gjorts av nuläget för att förstå hur platsen fungerar idag. Detta har gjorts med hjälp av platsbesök och webbenkät med boende, som valdes till förmån för fokusgrupper eller intervjuer på grund av rådande Covid-19-pandemi.

22 boende svarade på webbenkäten varav 59 % var kvinnor, 36 % män och 5 % som ej vill ange svar. Av de svarande bor 77 % i lägenhet och 23 % i radhus. Bland de svarande representeras både singelhushåll, sammanboende och hushåll med barn i åldrarna 0-15 år. Inga barn svarade direkt på enkäten utan respresenterades av sina föräldrar.

Nulägesbeskrivningarna följs av en konsekvensanalys som avgör om förslaget är ett steg mot en mer barnvänlig och jämställd stad.

WEBBENKÄT – VILKA SVARADE?

- 22 boende i området
- 59% kvinnor, 36% män, 5% vill ej ange
- i åldrarna 20–69 år, relativt jämt fördelat men med övervikt på 30–39 (8 pers)
- 77 % i lägenhet 23% radhus
- 36% singelhushåll, 45% två pers, 9% 3 pers, 9% 4 pers
- 77% av de svarande har inga barn
- Av de som har barn: jämt fördelat i åldrarna 0-15 år 0-3 år(1), 4-7 (2), 8-11 (1) och 12-15 (1)

VÅRBERG IDAG

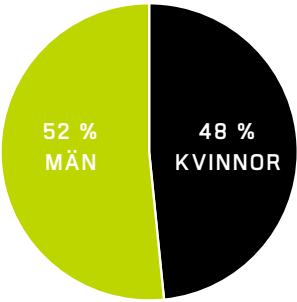
Vårberg har idag en befolkningssammansättning där andelen barn mellan 0-19 år överskrider snittet i Stockholm. Andelen vuxna i arbetsför ålder är däremot något lägre än Stockholmssnittet (Stockholms stad, 2019).

Könsfördelningen i Vårberg visar på en något större skillnad jämfört med stadsdelsområdet och Stockholm i sin helhet. Andelen kvinnor i Vårberg är 48 % och andelen män 52 %. I Skärholmen och Stockholm är det 49 % kvinnor och 51 % män, respektive 51% kvinnor och 49% män (Stockholms stad, 2018).

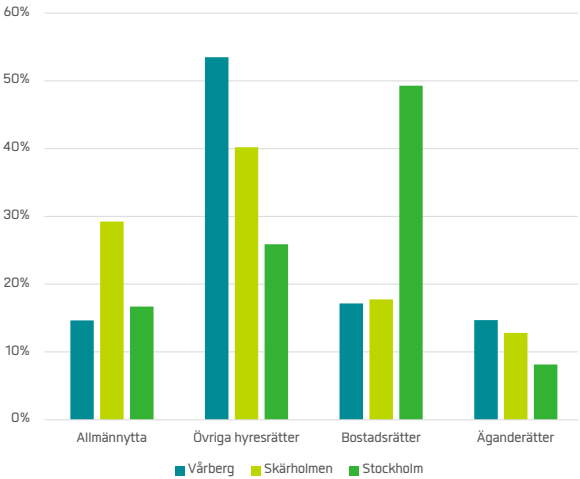
Idag finns ca 3 904 bostäder i Vårberg. Andelen allmännyttiga hyresrätter är 15 %, medan övriga hyresrätter utgör hela 53 % av bostadsbeståndet jämfört med 40 % i Skärholmen och 26 % i Stockholms stad i snitt. Utbudet på bostadsrätter är dock lågt i både Vårberg 17 % och Skärholmen 18 % i relation till Stockholm i sin helhet 49 %.

SKILLNADERNAS STOCKHOLM

Diagrammet i det nedre högra hörnet visar en indexering av socioekonomi och stadskvaliteter i Stockholms stadsdelar. Vårberg ligger i den nedre vänstra delen av diagrammet, tillsammans med många andra äldre och nyare förorter från 60–90-talet. Detta på grund av att Vårberg är en av de stadsdelar som har lägst inkomst- och utbildningsnivå i Stockholm. När det gäller stadskvaliteter har dock Vårberg en relativt god rumslig integration och god parktillgång, med ett relativt litet utbud av arbetsplatser och service.

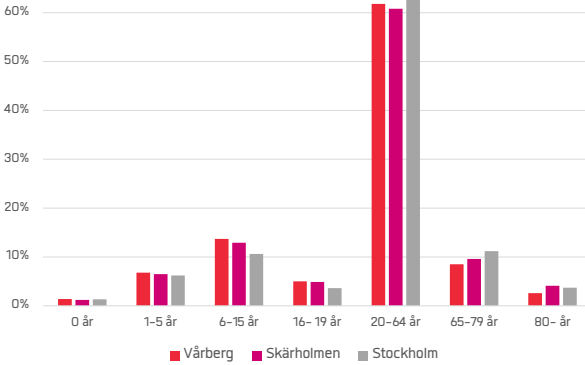

KÖNSFÖRDELNING I VÅRBERG (STOCKHOLMS STAD, 2019)

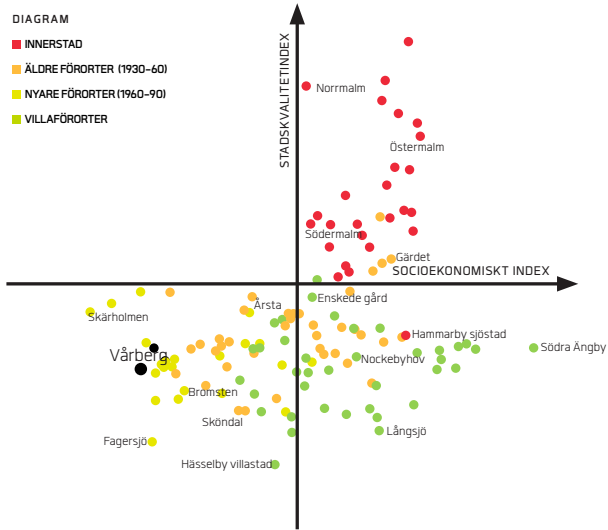

FÖRDELNING UPPLÅTELSEFORM

Fördelning upplåtelseform inom stadsdelen, stadsdelsområdet och hela staden

ÅLDERSFÖRDELNING I VÅRBERG JÄMFÖRT MED STADSDELS-OMRÅDET OCH STADEN (STOCKHOLMS STAD, 2019)

SKILLNADERNAS STOCKHOLM, 2015

Diagrammet visar en indexering av socioekonomi och stadskvaliteter i Stockholms stadsdelar

VÅRBERG - EN DEL AV FOKUS SKÄRHOLMEN

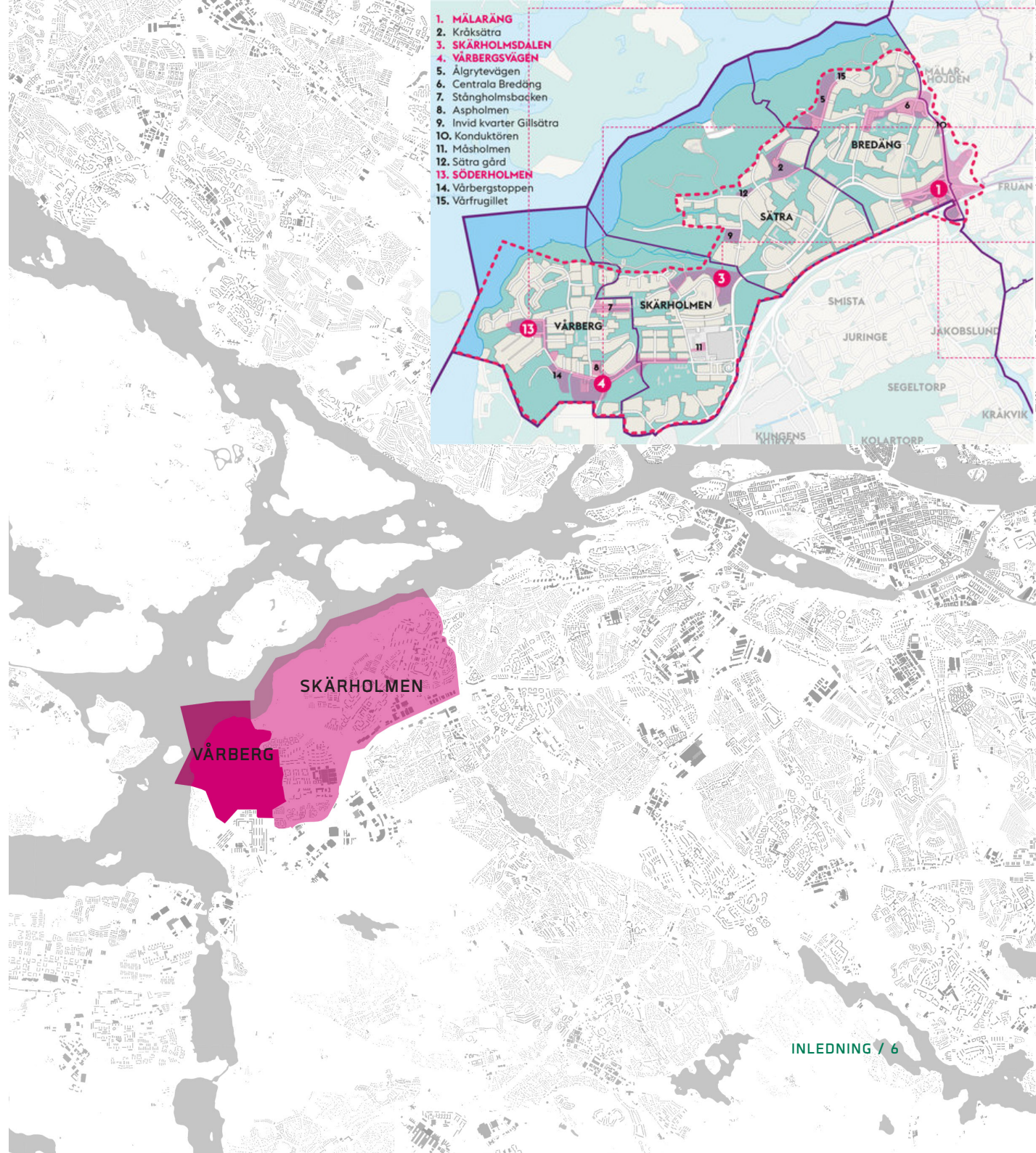
Vårberg är en av fyra stadsdelar, inom Skärholmens stadsdelsnämndsområde, som ingår i stadsutvecklingsprojektet Fokus Skärholmen. Aspholmen 1 är en av 16 pågående detaljplaner och utmarkerat som nummer 8 i översiktskartan till höger.

Totalt är 6 300 bostäder under pågående planering, vilket kommer att innebära en fördubbling av invånarantalet under de kommande åren (Stockholms stad, 2021).

Vårbergsvägen (punkt 4 i översiktskartan) är ett utpekade större utredningsområde inom Fokus Skärholmen som syftar till att omvandla vägen från en gles matargata till en mer stadsmässig gata och en mer allsidig boendemiljö där bostäder, publika lokaler och offentliga platser (Stockholms stad, 2021).

Som en del av Fokus Skärholmen utvecklas även Vårbergstoppen, som ligger nära planområdet, till en "park för alla" med bland annat lekplatser, utegym, fågelskådningsplats och grillplatser. Även Vårbergs idrottsplats är under utveckling och kommer när projektet är klart resultera i två nya konstgräsplaner och en multihall (Stockholms stad, 2021).

Inom fokusområdet för Vårbergsvägen ingår utredning av en ny grundskola. Även en tillbyggnad på Söderholmsskolan planeras samt en ny förskola Stångholmsbacken, norr om Vårbergs centrum.

ANALYS

NULÄGE

Gångtunnel

Igenvuxen fotbollsplan

Vårberg centrum

Hyresradhus

Upphöjd
parkeringsplats

Skola från 60-talet som
gjordes om till bostäder 1997

Gården innehåller

- gräsmattor
- bänkar
- odlingslådor
- två lekplatser

Hyresradhus

Capio Geriatrik Vårberg

KÄLLA: GOOGLE MAPS

PLANFÖRSLAG

OM PLANFÖRSLAGET

- Totalt 120 nya bostäder i varierande storlek
- Fyra nya bostadshus, varav två ersätter befintliga radhuslängor
- Hus A, B, C, E och F blir flerbostadshus, varav D-F får radhuslägenheter i bottenplan
- 4 till 7 våningar
- Två parkeringsgarage
- Kvarterets grönområden och lekplatser bevaras och utvecklas
- Torgyta i sydvästra hörnet
- Möjlighet för lokaler i anslutning till torg

LÄGET I STADSDELEN

Planområdet ligger i korsningen mellan Vårbergsvägen och Vårholmsbackarna. Längs planområdets västra sida leder Vårholmsbackarna norrut till Vårberg centrum.

Väster om planområdet leder Vårbergsvägen till ett större naturområde med Vårbergstoppen och via Svanholmsvägen sydväst om planområdet nås Vårby och Vårby gård.

Punkthusbebyggelse angränsar planområdets östra sida men i resterande väderstreck omges planområdet av grönområden utan bebyggelse.

SAMMANHÅLLEN STAD

Temaområdet *Sammanhållen stad* syftar på hur strukturen kopplar samman stadsdelen med omgivningen och ger förutsättningar för en genomströmning av boende, verksamma och besökare.

Men en sammanhållen stad handlar också om fördelningen av resurser och stadskvaliteter i Stockholms olika stadsdelar. Därför studeras bl.a. upplåtelseformer i relation till staden i övrigt.

PARKERINGSPLATSEN I NORRA DELEN AV PLANOMRÅDET OCH GÅNGTUNNEL UNDER VÄRHOLESBACKARNA

SAMMANHÅLLEN STAD - NULÄGE

Planområdet ligger på ca 300 meters gångavstånd från Vårberg centrum med tunnelbana som förbinder området med stadsdelen, staden och övriga regionen. I enkäten påpekar boende att kollektivtrafikläget är en av behållningarna med läget i relation till centrum.

"Närheten till tunnelbanan och centrum"

Boende i planområdet, (Vad tycker du bäst om med ditt bostadsområde?)

Planområdet ligger i korsningen mellan Vårbergsvägen och Vårholmsbackarna, vilka är de mest lokalt integrerade stråken i Vårberg som kopplar samman Vårberg med Skärholmen. Här är de skyltade hastigheterna 50 respektive 30 km/h, men utformningen med breda körfält och buffertzons signaler att bilen är prioritet i gaturummet som omringar planområdet. Gående och cyklister har dock möjlighet att använda trafikseparerade GC-banor som bl.a. leder till Vårbergs centrum.

Buffertzonen och staketet som ramar in befintliga radhus i väst gör att miljön upplevs som sluten, med lågt utbyte med Vårholmsbackarna. Ett upphöjt parkeringsdäck i norra delen av planområdet skapar en hög stenmur ut mot Örnholmsstigen och mot gångtunneln under Vårholmsbackarna. Även här är utbytet och den inofficiella övervakningen låg. Boende beskriver också problem med att bostadsområdet används som en passage för obehöriga.

Bostäderna inom planområdet är hyresrätter med en blandning av lägenheter och radhus, ägda av Vårlov KB som är en privat hyresvärd. 68 % av bostadsbeståndet i Vårberg som helhet är hyresrätter, varav

KORSNINGEN VÅRHOLMSBACKARNA/VÅRBERGSVÄGEN

VÅRBERGS CENTRUM OCH TUNNELBANESTATION

majoriteten är privata hyresrätter. Utbudet på bostadsrätter är dock lägre och utgör 17 % av bostadsbeståndet i Vårberg. I stadsdelsområdet ligger motsvarande siffra på 18 % och 49 % i Stockholm.

VÅRHOLMSBACKARNA NORRUT, BUFFERTZON OCH STAKET

GÅNGBANAN NORR OM PLANOMRÅDET, SÖDER OM VÅRBERGET

SAMMANHÅLLEN STAD - KONSEKVENSANALYS

BYGGNAD & PLATS

Utformningen av bottenvåningarna i den tillkommande bebyggelsen skapar marknära bostäder som erbjuder radhuskvaliteter med egna uteplatser på fram- och baksida, samt en högre täthet av entréer. Det ökade våningsantalet och bortbyggnaden av den större markparkeringen skapar en mer effektiv markanvändning och en mer stadsmässig form i linje med stadens mål för området och dess viktiga stråk.

Den tillkommande bebyggelsen innebär att gårdsmiljön blir bättre inramad och att gångstråket, som tidigare gick i nordsydlig riktning över gården, får en något lägre rumslig integration som kan komma att påverka huruvida gårderna används som passage.

Barnfamiljer som idag har möjlighet att hyra radhus för överkomlig hyra uttrycker dock att de kommer att få svårt att ha råd med något motsvarande i närområdet. Idag bidrar radhusen till att skapa en mångfald av bostadstyper i Vårberg, då radhus som går att hyra är ovanligt överlag. Flera boende har uttryckt en oro inför att radhusen rivs och ersätts med nya. De har bland annat startat en namninsamling för att radhusen ska bevaras.

Vårlov KB kommer att erbjuda befintliga hyresgäster i radhus möjligheten att bo kvar i området under byggtiden för att sedan få ett kontrakt på bostäder i bottenplan när ny bebyggelse är färdigställd. Hyresgästerna som gjort sina röster hörda anser dock att "radhuskänslan" blir svår att åstadkomma med den bebyggelsetyp som föreslås och de uttrycker även en oro för höjda hyresnivåer.

NULÄGE - RUMSLIG INTEGRATION (R7)

Hög rumslig integration ■■■■■■■■ Låg rumslig integration

NÄRMILJÖ

Ny bebyggelse skapar fler entréer mot Vårholmsbackarna och Vårbergsvägen och bidrar därför till utvecklingen genom att rama in gatan på ett bättre sätt. Det upphöjda parkeringsdäck i de norra delarna av området ersätts med bebyggelse och tar bort den höga stenmur som idag vänds ut mot Örnholmsstigen. Här tillkommer dock få entréer, vilket hade bidragit till ökade rörelse längs gångbanan som beskrivits som otrygg.

Det ökade antalet bostäder i flera våningar ökar den

PLAN - RUMSLIG INTEGRATION (R7)

informella övervakningen och kommer att leda till fler boende som ökar gångflöden och rörelse i området. Det goda läget i en korsning för två välintegrerade stråk talar också för en utformning som skapar ett större utbyte mellan bebyggelse och stråk, vilket planförslaget bidrar till.

Tidigare planförslag möjliggjorde även mer bebyggelse i de sydöstra delarna av planområdet för att bättre rama in Vårbergsvägen, men ändrades då skyddsvärda ekar finns på platsen.

STADSDELEN

De planerade bostäderna bidrar till att uppnå bostadsmålet i Stockholm som helhet och inom projektet Fokus Skärholmen specifikt. Ambitionen är att tillkommande och befintliga bostäder fortsatt är privata hyresrätter.

I och med att Vårbergsvägen omvandlas till stadsgata kommer den rumsliga integrationen sannolikt förbättras ytterligare genom att kopplingar stärks och målpunkter både utvecklas och tillkommer. Omvandlingen skapar förutsättningar för mer gångvänliga och trygga stråk som väver samman Vårbergsvägen med Vårberg. Projektet syftar till att stärka kopplingarna mellan Skärholmens centrum – Vårby Gård och Vårberg samt lokala målpunkter som Vårbergs IP, Vårbergs sjukhem, Skärholmens centrum och områdets skolor. Planområdet ligger därför i ett intressant läge och dess utformning bidrar till att uppnå målbilden för Vårbergsvägen som helhet.

I anslutning till planområdet finns ett flertal utbyggnadsplaner som inkluderar både hyres- och bostadsrätter, studentlägenheter, ungdomsbostäder och radhus.

SLUTSATS

De tillkommande bostäderna bidrar till att uppnå bostadsmålet för staden som helhet och Fokus Skärholmen specifikt. Läget för befintliga radhus, som är slutna ut mot Vårholmsbackarna idag, ersätts med flerbostadshus med radhuskvaliteter som ökar utbytet mellan bebyggelse och gata längs Vårbergsvägen

och Vårholmsbackarna. Den nya bebyggelsen bidrar på så vis till att skapa mer inramade gaturum som har potential att bli mer inbjudande för gående. Befintliga boende går dock miste om privata uteplatser inramade med staket som de uppskattar idag.

Det ökade antalet bostäder i området bidrar till att skapa högre gångflöden, genomströmning och närvaro av boende i och i anslutning till planområdet. De förändrade gångstråken över gården och den bättre inramade gården kan dock skapa ett mer avskilt läge för bostadsgården, vilket kan vara positivt då boende uttryckt problem med att många obehöriga använder gården som passage. För de som tidigare använt gården som en gen passage kan förändringen dock upplevas som utestängande.

Även om tillkommande flerbostadshus får radhuskvaliteter i bottenplan innebär planen att hyresrätter i form av klassiska radhus försvinner, vilket i sin tur minskar mångfalden av boendeformer i Vårberg.

Att befintliga hyresgäster, med eller utan barn, erbjuds att bo kvar inom planområdet under och efter byggtiden till motsvarande hyresnivåer är avgörande för att minimera de negativa konsekvenserna av planförslaget. Befintliga boende kan annars få svårt att hitta något motsvarande boende i samma stadsdel.

REKOMMENDATION - SAMMANHÅLLEN STAD

- Säkerställ att boende i befintliga hyresradhus får möjlighet att bo kvar i området under byggtiden och att de erbjuds motsvarande hyresnivåer när de nya husen står klara.
- Tillför en genomgående entré i hus D, likt hus E & F, för att skapa fler entréer och mer rörelse ut mot Örnholmsstigen.
- Överväg att delar av de tillkommande bostäderna blir bostadsrätter för att skapa ett bredare utbud av boendeformer i Vårberg.

SAMSPEL, LEK OCH LÄRANDE

Forskning visar att individer med olika bakgrund alltmer sällan möts i vardagslivet, vilket leder till ett begränsat utbyte mellan samhällsgrupper. Det är därför avgörande att skapa offentliga rum, målpunkter och mötesplatser där ett utbyte mellan olika grupper i samhället och boende i olika stadsdelar uppmuntras och möjliggörs.

Barn lär sig samspel i bland annat lek. Barn och unga behöver därför platser och lokaler för kostnadsfria möten och samspel som inte behöver äga rum i vuxnas sällskap.

Enligt barnkonventionen har barn rätt till lek, vila och fritid samt att kunna delta i "föreningar och fredliga sammankomster".

SÖDRA DELEN AV INNERGÅRDEN

SAMSPEL, LEK OCH LÄRANDE - NULÄGE

Planområdets innergård är lummig med mycket växtlighet, gräsmattor, två mindre lekplatser, sittgrupper, odlingslådor, sopstation samt en större öppen yta som tidigare använts som fotbollsplan. Boende uttrycker att innergården är det bästa med området och fyller en viktig funktion för gemenskapen och trygghet då grannar möts och umgås med varandra. Den beskrivs också som en "lummig oas" för rekreation, trivsel och trygghet. Enligt hyresvärdens är odlingslådorna mycket populära och på sommaren solar boende på gräsmattan.

Bostadsgården i kvarteret Aspholmen 1 är ca 15 800 kvm stor. Det ger en rymlighet på ca 190 kvm gård per 100 kvm BTA bostad, vilket är mycket.

"Innergården har mycket potential för man kan fika med grannar och ha det trevligt utomhus" Boende i planområdet

Flera boende uttrycker dock problem med nedskräpning, bristfällig sophantering och källsortering samt behov av nya och upprustade ytor för lek och umgänge (ex. sitt- och grillplatser). De platser som boende tycker mindre om eller upplever som otrygga är kopplade till bristande underhåll och renhållning, bland annat sopstationen, parkeringsplatsen och den övervuxna fotbollsplanen.

"Dumt att det körs så mycket bil på innergården!" Boende i planområdet

Föräldrar beskriver också problem med biltrafik mellan lägenhetshusen och att det "står bilar överallt", vilket påverkar barnens upplevda trygghet och vilja att leka där. Flera påpekar också att obehöriga passerar gården, vilket anses vara ett problem.

"Gården är väl ok, men det finns skräp överallt ständigt." Boende i planområdet

"Mina barn tycker om vår trädgård främst. Det finns inga lekparkar på gården som är roliga för dem. Lekplatserna behöver underhåll." Boende i planområdet

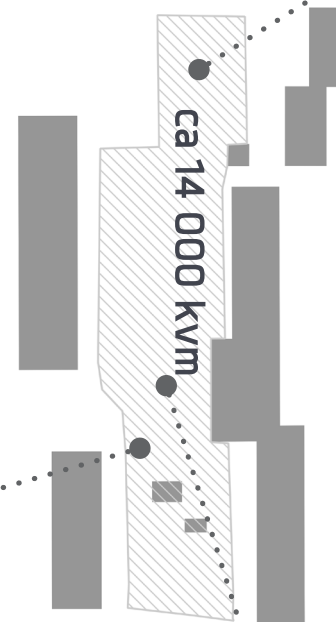
"Övergivna fotbollsplanen tycker barnen om att leka på med där finns gamla spikar, skräp och knark göms i buskarna och bland skräp." Boende i planområdet

"Gillar innergården där det finns pallkragar & därmed möjlighet att odla." Boende i planområdet

"Det är så härligt att kunna sitta utomhus runt gården och se fina växter och odlingar" Boende i planområdet

I Integrerad barnkonsekvensanalys för Fokus Skärholmen (2016) framkom att de egna och vännernas bostadsgårdar är extra viktiga miljöer för tjejer i års-kurs 4-6, medan killarna i regel uppskattar offentliga platser såsom idrottsplatser eller centrumområden. Bostadsgårdarna är favoritplatser på grund av att det är mycket barn i rörelse, att "alla känner alla" och att det är aktiviteter mellan grannar. "Snälla människor" är nära tillhands vilket skapar trygghet. Tje-jerna i undersökningen uttryckte också att gårdarna ibland var tråkiga då lekplatserna oftast var till för yngre barn.

Inom 500 meters radie från planområdet består ca 13 % av markytan av sociotopyta, vilket innebär en något låg friytetillgång. Vårberg har dock flera naturstråk, parklek och skolgårdar som ligger på gångavstånd från planområdet. I boendeenkäten be-skrivs omgivande natur så som Vårbergstoppen, Jo-hannedalsbadet och Sätmaskogen som favoritplatser.

SOCIOTOPYTOR I NÄRMILJÖN

"Att det är nära till naturen är det absolut bästa" Boende i planområdet

På den digitala dialogplattformen "Här leker vi!" har även Vårbergs sjukhemspark, skogen vid Johanne-dalsbadet och Söderholms skolgård pekats ut som platser där barn och unga leker.

I Integrerad barnkonsekvensanalys för Fokus Skärholmen (2016) pekas Vårberg IP ut som en favorit-plats och viktig mötesplats för barn och unga i Vår-berg. Vårbergs IP är något mer populär hos killar i stadsdelen medan tjejerna föredrar Vårbergstoppen. Båda dessa platser nås inom tio minuters gångav-stånd från planområdet vilket innebär att boende har god tillgång till lek, idrott och rekreatjonsmöjli-gheter.

Vårbergstoppen

Vårbergs IP

VAD SÄGER FORSKNINGEN?

- Forskning visar att närheten till och utbudet av park, öppna ytor, skog och lekplatser påverkar i vilken utsträckning som boende i området rör på sig. För barn handlar det också om rörelsefrihet att oövakat få leka i närheten till hemmet (Folkhälsomyndigheten, 2018).
- Enligt den senaste undersökningen som undersökte svenska skolbarns hälsa och fysiska aktivitet visade det sig att andelen som rör sig minst en timme om dagen är lägst bland 15-åriga flickor 9 %. Skolbarnen som rör mest på sig är 11-åriga pojkar 23 % (ibid, 2018).
- Bland vuxna i Stockholms län (2015) visar det sig att kvinnor i högre utsträckning besöker parker och grönområden dagli-gen, i jämförelse med män som är där mer sporadiskt.
- Enligt en studie som Stockholms stad genomfört tillsammans med Stockholms universitet utgjorde däremot pojkar och män 80 % av de som nyttjade platser för näridrott. Störst skillnader syns på fotbollsplaner och anläggningar för ska-teboard. Detta identifieras både som ett folkhälso- och demokratiproblem då det främst var unga tjejer som var frånva-rande (2012).
- Enligt Barnkonsekvensanalys barn och unga i fokus 1.0 (Göteborgs stad, 2011) upplevs välskötta och omhändertagna miljöer generellt sett som tryggare än sådana där man ser skadegörelse, dålig städning och eftersatt skötsel.

”Jag älskar Vårbergstoppen, promenadvägarerna nere vid Mälaren, Johannesdalsbadet, Korpberget, att det finns många utegym och vackra skogar, jag är väldigt glad att bo i ett område med så mycket vackert natur och bra badplatser. Bra löpstigar finns det nere vid Mälaren också, det tycker jag verkligen om!” Boende i planområdet

Det finns relativt få samlingslokaler inom analysområdet. Vårbergs fritidsgård ligger väster om centrum och på andra sidan Vårholmsbackarna ligger Kummelholmen, som 2013 omvandlades från en panncentral till en konsthall.

Stadsbibliotek, shopping, restauranger, biograf och FOLK (som erbjuder möteslokaler, ateljé, danssal, musikstudio och en scen) finns dock i Skärholmen centrum som ligger på cirka 15 minuters gångavstånd från planområdet. I Vårby, söder om området, finns också bowlingbana, skatepark, barnkonstmuseum, en moské och en kyrka.

För både flickor och pojkar i årskurs 7-9 är favoritplatser tydligt förknippade med platser ”där det händer mycket”. Platser och funktioner som underlättar möten skapar trygghet. Av den anledningen anses Vårbergs IP vara en attraktiv plats, likaså Skärholmen centrum. Skärholmen centrum är en omtyckt plats av både flickor och pojkar på grund av möjligheten till umgänge och så kallad ”passiv interaktion”. För äldre barn som tenderar att röra sig över större områden är trygga gång- och cykelvägar därmed viktigt.

VÅRBERGS IDROTTSPLATS

SKÄRHOLMEN CENTRUM

SKÄRHOLMENS GALLERIA

KONSTHALLEN KUMMELHOLMEN PÅ ANDRA SIDAN VÅRHOLMSBACKARNA

SAMSPEL, LEK OCH LÄRANDE - KONSEKVENSANALYS

BYGGNAD & PLATS

Ytan på ca 15 800 kvm minskar till ca 15 200 kvm, vilket fortfarande innebär en stor gård. Det nya antalet bostäder innebär att rymligheten på gården (kvm gård/100 kvm BTA) halveras från 190 kvm till 80 kvm. Fler boende kommer att innebära en högre belastning på gårdsytan, men rymligheten är fortfarande god och den nya utformningen av innergården innebär samtidigt att fler sociala funktioner, kvaliteter och värden tillkommer på ytan. Den totala bilfria ytan på gården blir mindre, vilket är positivt, men bilgenomfarten till norra garaget innebär en fortsatt säkerhetsrisk och kvalitetssänkare.

Den tidigare fotbollsplanen, som både beskrivs som en yta för lek och som en otrygg plats, bebyggs och ersätts med en anordnad lektyta. De två befintliga lekplatserna ersätts med nya, odlingslotterna bevaras och fler sittgrupper adderas. Befintlig miljöstuga för sophantering ersätts med två nya.

3 132 BTA lokalyta för utåtriktad verksamhet prövas ut mot platsbildningen i vad som kommer att bli ett attraktivt sydvästligt hörnläge mellan Vårbergsvägen och Vårholmsbackarna. Läget har potential att skapa en mötesplats för boende och övriga boende i Vårberg förutsatt att torget ramas in med aktiva fasader, entréer och möjlighet till uteservering och andra sittmöjligheter. Det är inte uttlat om möjliga verksamheter kan komma att innehålla kultur- eller samlingslokaler.

NÄRMILJÖ

Andelen friyta inom 500 meters radie från planområdet är opåverkad och fortsatt något låg på 13 %. Tillkommande bostäder erbjuder boende med närhet till fler attraktiva naturområden, parker, idrottsplatser och samlingslokaler.

SLUTSATS

Innergården uppskattas och anses bidra till en god grannskapskänsla. Dock upplevs underhållet efterfatt och en upprustning av gården med fler möjligheter till gemenskap som ex grillplats, fler odlingslådor, och nya lekplatser har potential att ge positiva konsekvenser. Då problem med renhållning pekats ut som ett problem är det även positivt att området får nya miljöstugor. Genomfarten till norra garaget och potentiellt ökad biltrafik över gården sänker dock säkerheten och kvaliteten på gården.

Den nya platsbildningen i korsningen mellan Vårholmsbackarna och Vårbergsvägen har potential att bli en mötesplats om torget ramas in med aktiva fasader och entréer samt ger möjlighet till uteservering och en markör för offentlig plats, ex en konstinstallation eller mindre fontän.

REKOMMENDATION - SAMSPEL, LEK OCH LÄRANDE

- Bjud in de boende till en dialog om gården och kommunicera tydligt vilka mervärden som kommer med projektet och upprustningen.
- Planera lektytor för barn i olika åldrar, inte bara de allra yngsta.
- Öka underhållet och renhållningen på gården. Se över genomfart till garage.
- Säkerställ ytor för lek och umgänge under byggtiden. Bostadsgården kan, tack vare dess storlek, byggas om i etapper.
- Aktivera fasader och lägg till entréer ut mot platsbildningen som kan innehålla uteservering, sittplatser etc.

VÅRHOLMSBACKARNA

VARDAGSLIV

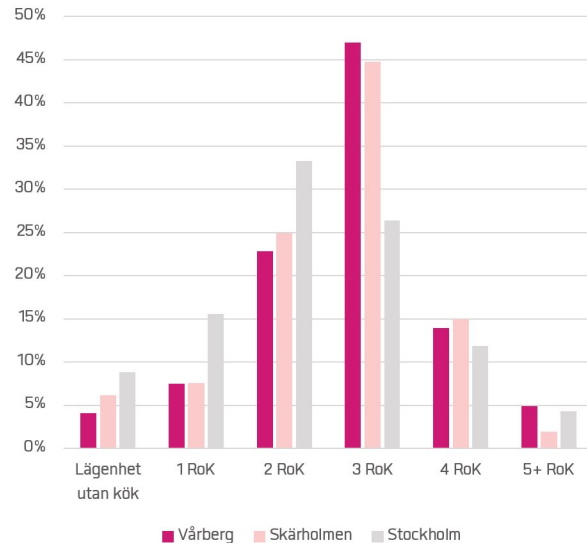
Den fysiska strukturen påverkar genom sin bebyggelse förutsättningar för blandning på olika sätt. Här analyseras exempelvis bostadsstorlekar och om fördelningen av arbetsplatser, lokaler och bostäder förenklar vardagslivet och ger möjlighet till möten mellan människor.

Tillgång till förskolor, skolor och offentlig service har stor betydelse för ett fungerande vardagsliv. Behovet kan även upplevas olika beroende på livsvillkor, ålder, funktionsvariation eller skede i livet.

VARDAGSLIV - NULÄGE

Tillgången till förskole- och skolplatser täcker dagens behov i Vårberg, men flera projekt pågår för att möta behovet när samtliga bostäder i Fokus Skärholmen står klara.

Möjligheten att få jobb inom nära avstånd avgörs i hög grad av var företagen ligger i relation till kollektivtrafiken. Som kartan till höger visar så när boende i Vårberg, tack vare tunnelbanan, ca 150 000 arbetsplatser inom 30 minuters resa med kollektivtrafik. Planområdet nås i sin tur inom ca 300 meters gångavstånd från Vårbergs tunnelbanestation och centrum.

ANDEL AV OLIKA LÄGENHETSTORLEKAR

KARTA: ARBETSPLATSER INOM 30 MIN KOLLEKTIVTRAFIK

■ >550 000
 ■ 500 000–550 000
 ■ 450 000–500 000
 ■ 400 000–450 000
 ■ 350 000–400 000
 ■ 300 000–350 000
 ■ 250 000–300 000
 ■ 200 000–250 000
 ■ 150 000–200 000
 ■ <150 000

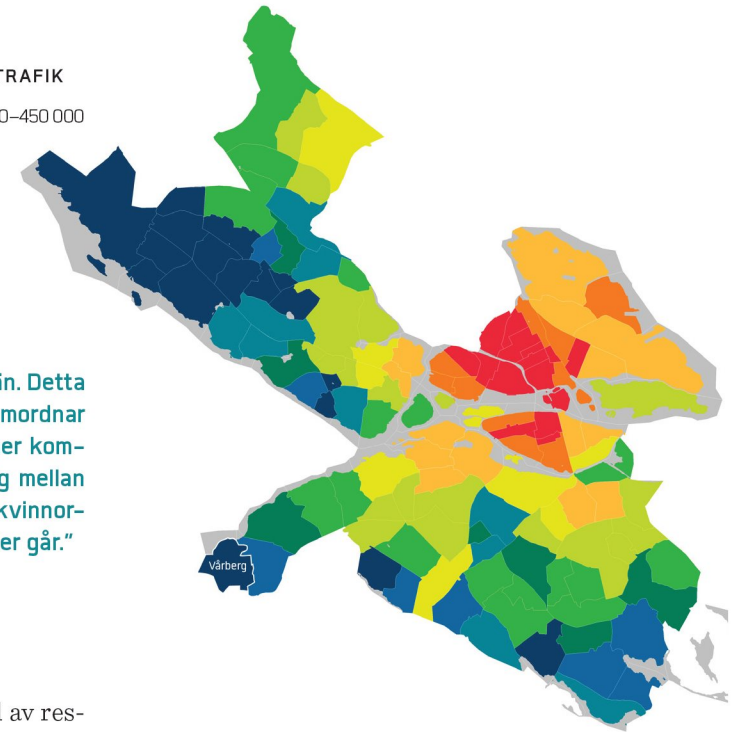
KÄLLA: TMR/REGIONPLANEKONTORET 2013

”Kvinnor värderar geografisk närhet högre än män. Detta kan bero på att det främst är kvinnorna som samordnar det vardagliga livet och att de därför har ett mer komplext rörelsemönster över dygnet. För att ta sig mellan miljöer där de olika aktiviteterna äger rum åker kvinnorna i högre utsträckning än männen kollektivt eller går.”

(Boverket, 2002)

Vårberg centrum har ett relativt stort utbud av restauranger och butiker, samt service i form av apotek, frisör och livsmedelsaffärer. Även Skärholmen centrum, som ligger ca 1 km gångavstånd från planområdet, har ett brett service- och kulturutbud. Detta tillsammans med kort avstånd till fyra grundskolor och fem förskolor skapar goda förutsättningar för ett ”nära” liv som passar gående, cyklister eller de som reser med kollektivtrafik.

Flera av de boende beskriver i enkäten att närheten till Skärholmens centrum och dess stora utbud av butiker, mat och service, är bland det bästa med att bo i Vårberg.

”Ett centrum med flera restauranger & butiker där det finns mat från hela världen att handla!” Boende i planområdet

I Vårberg idag finns en högre andel 3:or än i Skärholmen och Stockholm. Samtidigt finns en lägre andel 1:or än snittet i Stockholm i sin helhet. Planområdets 89 befintliga bostäder innehåller en blandning av bostadsstorlekar där störst andel utgörs av 2 RoK (45 st). I övrigt är det 18 st 1 RoK, 8 st 3 RoK, 16 st 4 RoK samt 2 st 2,5 RoK.

VARDAGSLIV - KONSEKVENSANALYS

BYGGNAD & PLATS

Av de 16 st 4 RoK som finns i området idag, försvinner 12 av dessa då de ligger i radhusen som ska rivas. Dessa ersätts dock med 14 radhuslägenheter och ytterligare 106 lägenheter, totalt 120 nya bostäder.

Inom den nya bebyggelsen inryms en relativt god variation av olika bostadsstorlekar och det är främst 2:or och 3:or som tillkommer. Andelen 3:or ökar mest, och trots att detta är den vanligaste bostadsstorleken i Vårberg idag, finns en stor efterfrågan på 3:or i stadsdelen. Planförslaget tillför också 5:or som helt saknas i planområdet idag.

Blandningen möjliggör för människor med olika hushållsstorlekar och skeden i livet att bo i samma område. Det gör det också enklare för barn med

separerade föräldrar att bo kvar inom samma stadsdel vid en eventuell separation.

Planförslaget har ett cykelparkeringstal på 2,5 och totalt kommer 512 cykelplatser finnas i husens källarvåningar samt i cykelställ i entrénära lägen på gården. Detta gynnar kvinnor som oftare väljer hållbara transportmedel.

Befintlig markparkering ersätts med två garage där norra garaget planeras få 53 p-platser och det södra garaget 68 p-platser, vilket ger ett p-tal för bil på 0,6.

NÄRMILJÖ

Avståndet till livsmedelsbutiker, förskola och skola, idrott och vårdinrättningar skapar förutsättningar för att underlätta vardagslivet för nyinflyttade barn, vuxna och föräldrar i planområdet.

Bostadsstorlekar - idag			Bostadsstorlekar - plan totalt	
	Antal	Andel	Antal	Andel
1 RoK	18 st	20 %	21 st	11 %
2 RoK	45 st	51 %	85 st	43 %
2,5 RoK	2 st	2 %	2 st	1 %
3 RoK	8 st	9 %	56 st	28 %
4 RoK	16 st	18 %	25 st	12 %
5 Rok	0 st	0 %	4 st	5 %
Totalt	89	100%	197	100 %

STADSDELEN

Förslaget tillför en högre andel 2:or och 4:or som Vårberg har lite av i relation till Skärholmen och staden i sin helhet. Snittet för små lägenheter är lägre än för Stockholm i sin helhet, men stora lägenheter svarar bättre mot den behovsbild som finns uttalad inom ramen för Fokus Skärholmen.

Pågående utbyggnader av skolor och förskolor i Vårberg väntas säkerställa tillgång och kapacitet för att minimera behovet av pendling till andra stadsdelar.

SLUTSATS

Det korta avståndet till tunnelbanan och antalet arbetsplatser som nås inom 30 minuters resa med kollektivtrafik tillsammans med utbudet av offentlig och kommersiell service möjliggör ett nära liv som underlättar vardagslivet för boende i planområdet.

Blandningen av tillkommande bostadsstorlekar möjliggör för människor med olika hushållsstorlekar och skeden i livet att bo i samma område.

Utbudet av både väderskyddad och entrénära cykelparkering ger incitament att resa hållbart.

REKOMMENDATION - VARDAGSLIV

- Överväg att höja andelen 1:or för att öka utbudet av mindre bostäder i Vårberg som stadsdel och Skärholmen som helhet. Förutsatt att efterfrågan finns.

IDENTITET

Begreppet identitet kan, enligt Göteborgs modell, i det här fallet betyda två saker. Dels handlar det om en miljöns karaktär, dels om människans identitet kopplad till en miljö.

IDENTITET - NULÄGE

Vårberg är en klassisk stadsdel från mitten av 60-talet och den höga andelen hyresrätter är karaktäristisk för Vårberg. Planområdet idag består av radhusbebyggelse och flerbostadshus som gjordes om från skolbyggnad 1997. Den före detta Storholmsskolan ritades av Yngve Alvå 1976 och är gulmarkerade i Stadsmuseets klassificeringskarta. Bebyggelse bedöms vara av positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde (Stockholms stad, 2016).

KONSEKVENSANALYS

BYGGNAD & PLATS

Bebyggelsen som tillkommer är i annan skala än befintlig bebyggelse och ambitionen är att planförslaget tillsammans med framtida projekt inom stadsdelen ska bilda nya årsringar med bebyggelse i södra Vårberg (Stockholms stad, 2017). Bebyggelsen som tillförs anpassas i karaktär för att motsvara befintlig bebyggelse, ex i materialval (tegel) samtidigt som det finns en ambition om att tilläget ska synas tydligt.

Radhusen bedöms inte ha något kulturhistoriskt värde och dessa rivs till fördel för ny bebyggelse. Ett flertal av de boende i radhusen har dock uttryckt en oro inför planerna. Trots att fastighetsägaren har för avsikt att erbjuda hyresgästerna ny bostad i form av radhus i bottenvåning menar många att dessa kommer få en annan karaktär än de befintliga, fristående, radhusen. Flera av de svarande beskriver även hur de lagt ned stor omsorg på sina privata uteplatser och att dessa är viktiga inte minst för deras barn, som känner sig trygga där.

FÖRE DETTA STORHOLMSSKOLAN RITADES AV YNGVE ALVÅ 1976 OCH BYGGDES OM TILL BOSTÄDER 1997.

SLUTSATS

Bebyggelse av kulturhistoriskt värde bevaras och tillkommande bebyggelse anpassas delvis i karaktär och materialval till det befintliga. Radhusen rivs och även om dessa inte är bevaransvärda ur ett kul-

turhistoriskt perspektiv finns en oro för att förändringen kommer att påverka känslan i boendet och även stämningen i området, där det idag finns en god gemenskap och trygghet grannar emellan.

För att barnens närmiljö ska vara säker har separering från biltrafik och hastighetssäkring av korsningspunkter med bilnätet stor betydelse. Barn behöver bilfria eller bilsäkra stråk för att kunna vidga sina cirklar och skapa samband.

GÅNG- OCH CYKELVÄGEN NORR OM PLANOMRÅDET

HÄLSA OCH SÄKERHET - NULÄGE

Enligt "Plan för säkra skolvägar" krävs en maximal hastighet om 30 km/h för att skolvägen ska klassas som säker (Stockholms stad, 2016).

Från planområdet nås den närmaste skolan Alla Nationers Fria skola längs säkra skolvägar. Delar av sträckan längs med Vårbergsvägen till Söderholmsskolan har en hastighetsbegränsning på 30 km/h medan resterande har 50 km/h. Skolan kan dock även nås via Vårholmsbackarna och sedan längs med bostadsgator (se streckad linje).

"Barn har större möjlighet att bedöma trafikens hastighet och eventuella risker om gatans hastighetsbegränsning ej överstiger 30 km/h." Stockholms stad 2016

Via Vårbergsvägen nås Västerholmsskolan. Längs denna sträcka är hastighetsbegränsningen 50 km/h men promenaden dit kan göras längs trafikseparerade stråk. Samtliga närliggande skolor kan alltså nås via säkra skolvägar förutsatt att planskilda gångtunnlar används, bland annat i direkt anslutning till skolan.

PLANSKILDA GÅNG- OCH CYKELVÄGAR MED GÅNGTUNNLAR

SKOLVÄGAR FRÅN PLANOMRÅDET TILL NÄRLIGGANDE GRUNDSKOLOR

Trafikseparerade lösningar hjälper alltså till att skapa säkra skolvägar för barn, samtidigt som de enligt boendeenkäten och trygghetsundersökningar bidrar till en känsla av otrygghet för både barn och

vuxna. Vårbergsvägen planeras dock få en ny karaktär där gång- och cykeltrafikanter prioriteras genom större utrymme i gaturummet.

HÄLSA OCH SÄKERHET – NULÄGE

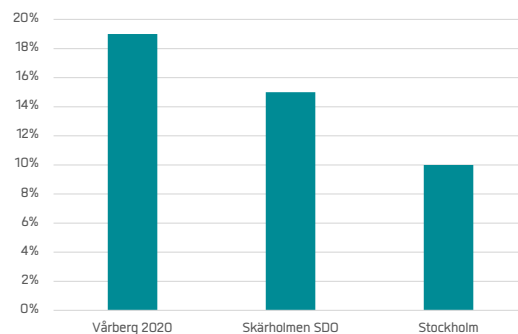
”Att känna sig trygg och kunna röra sig fritt är en demokratisk rättighet för både kvinnor och män.” (Boverket, 2010)

Sett till resultatet från Stockholms stads trygghetsmätning 2017 känner sig cirka 15 % av de tillfrågade inom Skärholmens stadsdelsområde otrygga eller mycket otrygga. Oro för bostadsinbrott, sexuella trakasserier, rån och även oro för att vistas på sin närmaste tunnelbanestation samt att gå hem ifrån närmaste tunnelbanestation är exempel på situationer där boende i Vårberg känner sig otrygga (Stockholms stad, 2017).

I den senaste trygghetsmätningen från 2020 svarade 19 % i Vårberg att de är mycket ofta oroliga för att kvälls- eller nattetid gå hem ifrån den tunnelbanestation som ligger närmast där de bor, eller att de avstår från att göra det därför att de skulle kunna utsättas för brott. Dett kan jämföras med 10 % för staden som helhet. I Vårberg har denna andel dock minskat med 10 % sedan år 2008 (Stockholms stad, 2020).

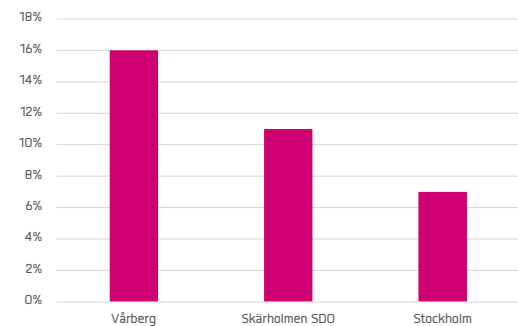
Ungefär 25 % av de svarande i Vårberg har ganska ofta eller mycket ofta känt oro för att gå ut på kvällen i sitt område av oro för att utsättas för brott, vilket kan jämföras med 19 % för hela Skärholmens stadsdelsområde och 10 % i Stockholm. Motsvarande relation syns i statistiken som visar oro för att bli utsatt för ett brott av något slag i det egna bostadsområdet.

När det gäller oro för att gå hem från närmaste T-bana ligger Vårberg relativt högt på 19 %, jämför med Skärholmen som har ett snitt på 15 % och Stockholm som helhet 10%. Vårberg ligger även högre än reserande områden inom Skärholmens stadsdelsområde i vilka andelen ligger mellan 10-15 %. Vårbergs centrum och gångvägen till planområdet är platser som pekats ut som en otrygga i flera trygghetsundersökningar, både bland vuxna och barn.

ORO FÖR ATT GÅ HEM FRÅN DEN NÄRMASTE STATIONEN KVÄLLSTID (2020)

Andel (%) som känner oro för att under kvällstid gå hem från den närmaste stationen för T-bana, pendeltåg eller tvärbana

ORO FÖR ATT BLI UTSATT FÖR BROTT I SITT BOSTADSOMRÅDE (2020)

Andel (%) som en gång i månaden eller oftare känt oro för att bli utsatt för ett brott av något slag i sitt bostadsområde

BROTTSFÖREBYGGANDE RÅDET, 2009

- Kvinnor känner sig mer än fyra gånger så otrygga som män. Kön är alltså den mest utslagsgivande faktorn när det gäller otrygghet, även om detta samverkar med andra faktorer så som ålder, etnicitet, funktionsvariation, ekonomi, boendeort och utbildningsnivå.
- Kvinnors otrygghet hänger ofta samman med en "tyst kunskap" om kroppens utsatthet och om var och när på dygnet som det innebär större risker att vistas i den offentliga miljön.

ORO FÖR ATT GÅ UT ENSAM PÅ KVÄLLEN (2020)

Andel (%) som känner sig mycket otrygga om de går ut ensamma sent en kväll i området där de bor eller avstår från att gå ut ensam på kvällarna av oro för att utsättas för brott

"I Vårbergs centrum är det alltid en massa människor (män) som hänger där i centrum och utanför och markerar sin närvaro. Som kvinna är inte Vårbergs centrum en trevlig plats att vara på." Boende i planområdet

I den genomförda webbenkäten med boende i planområdet beskriver ett flertal att de upplever stråket till tunnelbanestationen som otryggt, dels på grund av dålig belysning och nedskräpning men även på grund av folk som "hänger" där. Örnholmsstigen beskrivs också som otryggt på grund av problem med olovlig körning i hög hastighet. Detta beskrivs som särskilt problematiskt eftersom många barn vistas och leker anslutning till dessa stråk.

"Vägen mellan Vårberg och Skärholmen genom bostadsområdena kunde vara bättre upplyst, likaså vägen från t-banan till Vårholmsbackarna." Boende i planområdet

Enligt hyresvärden har ett flertal boende beskrivit att innergården används som en passage även för personer som inte bor i området, bland annat patienter som tar sig mellan tunnelbanan och Vårbergs sjukhem. Detta har skapat en känsla av otrygghet bland boende och det har diskuterats huruvida det går att minska flödet av, för boende, "okända människor".

I boendeenkäten anger också 55 % av de svarande att de känner sig trygga i sitt bostadsområde, medan 45 % känner sig otrygga. Enligt svarande föräldrar känner sig 4 av 5 barn trygga. Brist på tillräcklig belysning är en fråga som är aktuell både i stadsdelen och på gården.

"På innergården här där vi bor är ofta belysningen trasig, det blir väldigt mörkt och lite otryggt då" Boende i planområdet

STRÅKET MELLAN TUNNELBANESTATIONEN OCH PLANOMRÅDET

GÅNGTUNNLAR UPPLEVS SOM OTRYGGA

ÖRNHOLMSSTIGEN I PLANOMRÅDETS NORRA DEL

HÄLSA OCH SÄKERHET – KONSEKVENSANALYS

BYGGNAD & PLATS

Genom tillkommande bebyggelse skapas en tydligare inramning av kvarteret och ett mer rumsligt avskilt läge, då gångstråket från Örnholmsstigen inte längre leder ut på Vårbergsvägen. Detta kan göra det mindre attraktivt för förbipasserande att gå över den mer tydliga privata bostadsgården. Upprustningen av gårdsmiljön har också potential att signalera en mer omhändertagen miljö som i förlängningen upplevs som mer trygg.

Tillkomsten av två parkeringsgarage kan minimera antalet bilar som parkerar inne på gården, men det norra garaget infart kommer att skapa mer genomfartstrafik över gården. Detta är problematiskt då boende uttryckt att mängden bilar redan är ett säkerhetsproblem, särskilt för barn i området. Utfarten från södra garaget, i form av en ramp, kan komma att bli en trafikfara för förbipasserande barn på Vårbergsvägen om denna inte går att avläsa tydligt.

Under byggtiden kommer samtliga hyresgäster i befintliga radhus erbjudas tillfälligt boende i intilliggande flerbostadshus. På så vis får barn i området opåverkade avstånd till förskola och skola. Under byggtiden kommer dock delar av området utgöra en byggarbetsplats och begränsa möjligheterna att använda gården för lek, rekreation och socialt umgänge.

NÄRMILJÖ

Planförslagets ökade antal bostäder kommer att leda till en ökad genomströmning av boende och en ökad informell övervakning genom fler ”ögon på gatan” ut mot. Nya entréer och uteplatser som vänder sig ut mot Vårholmsbackarna och Vårbergsvägen ökar närvaron och rörelsen längs stråken.

Längs Örnholmsstigen ersätts parkeringens murliknande vägg med lägenheter med fönster och radhuslägenheternas uteplatser. Detta skapar förutsättningar för att förbättra tryggheten utmed stråket genom att dess omgivning blir mindre sluten och mer aktiverad, även om entrétätheten är fortsatt låg. Problemen med olovlig körning längs stråket kan också tänkas minska då gångstråket ramas in av bebyggelse.

Gångtunnlar i närmiljön har pekats ut som otrygga men erbjuder samtidigt trafikseparerade och säkra skolvägar för barn i området. Dessa fyller fortsatt en funktion i väntan på att Vårbergsvägen görs om till en stadsgata.

Förskolan Rosengården, på andra sidan Vårholmsbackarna, kan komma att påverkas av höjda bullernivåer och ökad genomfart av tung trafik under byggtiden. Barnens skolvägar kan också komma att få försämrad trafiksäkerhet under byggtiden.

SLUTSATS

Tillkommande bostäder, som bättre ramar in både innergård och omgivande stråk, har stor potential att bidra till ökad trygghet både inne på gården och i närmiljön. Entrétätheten längs Örnholmsstigen är dock fortsatt låg.

Upprustningen av gården kan också göra att området känns bättre omhändertaget. Gården och gångvägen på gården, som beskrivs som viktiga mötesplatser för boende, riskerar dock att få ökade mängder genomfartstrafik och fortsatt utgöra en säkerhetsrisk för barn.

REKOMMENDATION – HÄLSA OCH SÄKERHET

- Förbättra belysning, renhållning och underhåll av gården för att signalera att miljön är omhändertagen.
- Se över placeringen av det norra garaget för att säkerställa en trafik-säker och kvalitativ bostadsgård. Utforma garageutfarter på ett sätt som gör de lätta att tolka för barn.
- Bygg om gården i etapper för att erbjuda fredade zoner för lek under byggtiden.
- För att ge gångtunnlar en mer lekfull och inbjudande inredning finns fler referenser på när konstnärer och invånare tillåts utsmycka dessa invändigt.
- Säkerställ säkra skolvägar och trafikmiljöer för boende barn och intilliggande förskoleverksamhet under byggtiden.

TUNNEL I HELSINGBORG, FOTO: BERTIL HAGBERG

[BKA] VERKTYG FÖR BARNKONSEKVENSPANALYS

BYGGNAD & PLATS

NÄRMILJÖ

STADSDEL

REKOMMENDATIONER

Säkerställ att boende i befintliga radhus får möjlighet att bo kvar i området under byggtiden och att de erbjuds motsvarande hyresnivåer när de nya husen står klara.

Överväg att nyttja ytan i sydöstra delen av planområdet till något av större socialt värde än p-yta, då den ligger längs ett så välintegrerat stråk.

Säkerställ ytor för lek och umgänge under byggtiden. Bostadsgården kan, tack vare dess storlek, byggas om i etapper.

Aktivera fasader och lägg till entréer ut mot platsbildningen. Möjliggör sittplatser och markör för offentlig plats.

Utred möjligheten att en del av bostäderna skulle utgöra bostadsrätter för att öka andelen i stadsdelen och öka utbudet inom planområdet.

Staden ser över hur tryggheten kan öka i centrum, längs vägen till tunnelbanan och i gångtunnlar.

Säkerställ att trafiksituationen är säker för barn och närliggande förskoleverksamhet under byggtiden.

Se över genomfarten till norra garaget för att skapa en trafiksäker och kvalitativ gård.

ANALYS / 29

REKOMMENDATIONER

Tillför en genomgående entré i hus D, likt hus E & F, för att skapa fler entréer och mer rörelse längs Örnholmsstigen.

Bättre belysning, renhållning och underhåll på gården.

Planera lektytor för barn i olika åldrar.

Skapa aktiva fasader mot platsbildningen med hjälp av entréer och genomsläppliga fasader ut mot torget.

Möjliggör för inbjudande möblering, både i form av uteserveringar och offentligt tillgängliga sittplatser. Tillför gärna en markör för offentlig plats, så som en konstinstallation eller mindre fontän.

Se över placeringen av det norra garaget för att säkerställa en trafiksäker och kvalitativ bostadsgård.

Utforma garageutfarter på ett sätt som gör de lätta att tolka för lekande eller förbipasserande barn.

Vårholmsbackarna

Örnholmsstigen

Vårbergsvägen

CHECKLISTA JÄMSTÄLLD PLANERING

Nedan presenteras slutsatser som dras i dokumentet utifrån frågeställningar som finns med i Boverkets checklista för jämställd fysisk planering (2006). Frågorna nedan har valts ut då de är relevanta för det avgränsade planområdets storlek och innehåll:

• Speglar planens mål och visioner de jämställdhetspolitiska målen?

Bostäderna byggs i ett läge där det finns närhet till förskola, skola, service och arbetsplatser inom pendlingsavstånd. Detta ökar möjligheterna att få ihop vardagen och för både kvinnor och män att hitta en balans och dela på det obetalda arbetet i hemmet.

• Finns kvinnors och mäns önskemål och intressen redovisade efter kön i de skrivna dokumenten?

Nej

• Är planen anpassad till olika befolkningsgruppers önskemål om boende (kön, hushållsstruktur, fas i livet)?

Planen adderar främst 2:or och 3:or då större lägenheter är eftertraktade i Vårberg och Skärholmen som helhet. Inom planområdet tillkommer också 5:or som inte funnits där tidigare, vilket gör det möjligt att bo kvar i området under fler faser av livet.

Med bakgrund i statistiken för Vårberg som stadsdel vore det intressant att utvärdera om bostadsrätter skulle skapa mervärden i planområdet. Detta skulle i så fall bredda utbudet ytterligare.

• Underlättar planeringen i kommunen för föräldrar att dela på ansvaret för hem och barn genom att verka för fler arbetstillfällen nära hemmet? Om ja, på vilket sätt?

Planen verkar inte för att skapa fler arbetstillfällen, då den är så pass liten i sin omfattning. Dock placeras förtätningen på en plats som redan har goda förutsättningar för att nå ett stort utbud inom 30 minuters resa med kollektivtrafik.

• Finns förutsättningar för en god och nära tillgång till offentlig service till exempel förskola och skolor?

Tillgången till förskole- och skolplatser i Vårberg kommer att vara god vid färdigställt projekt.

Butiker och restauranger i Vårbergs och Skärholmens centrum uppskattas och ger förutsättningar för ett nära liv.

• Finns tillgång till grönområden i den utsträckning som kvinnor respektive män önskar? Hur använder kvinnor respektive män olika grönområden?

Enligt statistik från Stockholm län använder kvinnor grönområden i närmiljön dagligen i högre utsträckning än män. Att bostäderna planeras i ett läge med god tillgång och korta gångavstånd till parker och naturstråk får alltså anses tillgodose kvinnors såväl som mäns behov.

• Ger planen förutsättning för goda sammanhängande och säkra förbindelser med cykel samt god tillgång till kollektivtrafik?

Bostäderna placeras ca 300 meter från Vårbergs tunnelbanestation inom vilken ett stort utbud på arbetsplatser och fritidsaktiviteter nås.

Planen påverkar inte omgivande cykelstråk.

• Är området planlagt så att det är lätt att orientera sig och finns det rätt anpassad belysning och tydlig skyltning?

Bebyggelsen tydliggör kvarterets inramning och markerar att gården tillhör hyresgästerna. Belysning anses vara ett problem både på innergården och i längs gångstråken i Vårberg, vilket påpekas i denna rapport.

• Har trygghetsaspekterna beaktats vid planering av grönytor, parker och gemensamhetsanläggningar?

Entréer och uteplatser placeras mot gång- och cykelstråk som idag upplevs otrygga, vilket ökar den sociala närvaron längs dessa. Gården får också en tydligare inramning, som enligt forskning ökar användningen av gemensamma ytor.

I Vårberg uttrycker de boende en större oro för att bli utsatt för våld eller brott i det egna bostadsområdet än i Skärholmen och Stockholm i sin helhet. Planområdet är dock så pass avgränsat att det är svårt att hantera större trygghetsfrågor med fysisk planering.

SPACESCAPE

Spacescape AB / Östgötagatan 100 / Box 4700 / SE-116 92 Stockholm / Sweden
Tel +46 8 452 97 67 / www.spacescape.se / info@spacescape.se